

İNŞAAT SEKTÖRÜNDE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Yasemin ERBİL

Bursa Orhangazi Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü
yasemin.erbil@bou.edu.tr

Özet: İnşaat sektörü, yaklaşık 150'ye yakın sektörle ilişkili olması, yan sanayileri desteklemesi, yüksek katma değer yaratması, istihdam potansiyelinin büyük olması, başta imalat sanayisi olmak üzere diğer sektörler ile sıkı bir girdi-çıkı ilişkisi içinde olması, yurtdışında yürütülen faaliyetlerin döviz kazandırması, çok sayıda düz işçiye istihdam sağlaması gibi özelliklere sahiptir. Sayılan bütün bu özellikleri nedeniyle inşaat sektöründeki girişimlerin etkileri ekonomiye dinamizm getirmektedir. Türkiye'de inşaat sektöründe girişimcilik eğilimlerini belirleyen faktörlerin açığa çıkarılması amacıyla hazırlanan bu çalışmada güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditlerin ayrı ayrı ele alındığı GZTF (SWOT) analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin, sektörün girişimcilik açısından güçlü yanlarının korunarak, zayıf yanlarının geliştirilmesi, karşılaşılabilecek tehdit ve fırsatlara uygun stratejiler geliştirilmesini sağlamak üzere yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: İnşaat sektörü, Girişimcilik Eğilimi, GZTF

An Assessment on Entrepreneurial Orientation in Construction Sector

Abstract: Construction sector has some specialties such as; being associated with approximately 150 different sectors, creating high added value, generating a high employment potential, having a compact input-output relevancy with other sectors including mainly production sector, creating exchange earnings via foreign operations and providing employment for an important number of unskilled labor. Due to these qualifications explained above, the effects of the enterprises in construction sector bring dynamism to the economy. The SWOT analyzing technique which discusses strengths, weaknesses, opportunities and threats separately is used in this study in order to reveal the factors determining the entrepreneur orientation in Turkish construction sector. It is assumed that the data obtained will be guiding for protecting the entrepreneurial strengths of the sector while improving the weaknesses and developing proper strategies for the threats and opportunities that might be encountered.

Keywords: Construction sector, Entrepreneurial orientation, SWOT

GİRİŞ

İNŞAAT sektöründe girişimcilik eğilimi, örgüt düzeyinde belirli çıktılar ve strateji oluşturma ve karar alma süreçlerinde üst düzey yöneticilerce sergilenen yönetsel tercih, inanç ve davranış biçimleri olan stratejik bir yapıdır. Girişimcilik eğilimi çok boyutludur (Lumpkin ve Dess 1996; Covin ve Slevin 1991; Covin ve Covin, 1990; Antoncic ve Hisrich, 2001). Başlangıç aşamasında üç boyutlu (risk alma, yenilikçilik ve proaktif olma) olarak düşünülen girişimcilik eğilimi, farklı ve bağımsız olarak değişiklik gösteren boyutlar eklenerek geliştirilmiştir. Lumpkin ve Dess (1996) girişimcilik yöneliminin çok boyutlu bir nitelik taşıdığını ileri sürerek Miller'in (1983) boyutlarına, özerklik ve saldırgan rekabetçilik boyutlarını eklemiştir. Örgütler, girişimcilik yöneliminin boyutları açısından bir boyutta yüksek değerlere sahipken diğer boyutta göreceli olarak daha düşük değerlere sahip olabilirler. Tablo 1'de konuyla ilgili literatür analizi yer almaktadır.

MATERYAL VE YÖNTEM

GZTF analizi yönteminde; güçlü yönler (Strengths), zayıf yönler (Weaknesses), fırsatlar (Opportunities) ve tehditler (Threats) olarak dört ayrı parametre ayrı ayrı ele alınmaktadır. Bu yöntemle, niceliksel ve niteliksel özelliklere ilişkin analizler yapılabilmektedir. Bu çalışmada literatür kaynaklı olarak niteliksel özelliklere ilişkin bir GZTF analizi çalışması yapılmıştır. Makalede inceleme konusu olarak benimsenen "İNŞAAT sektöründe girişimcilik eğilimi" konusunun ayrıntılı olarak değerlendirmesinin yapılabilmesi için tüm paydaşları içeren kapsamlı bir araştırma yapılması gerekmektedir.

Tablo 1. Literatür Analizi

Lumpkin ve Dess (1996)	Girişimcilik eğilimi, yeni girişimlerin nasıl gerçekleşeceği sorusunu yanıtlayan kilit girişimci süreçleri temsil eden bir kavramdır. Saldırgan rekabetçilik ve özerklik boyutları da girişimcilik üzerinde etkilidir. Bu ölçütlerin bir arada değişme eğilimi olması şart değildir. Bu nedenle kombinasyon halinde tasarlanmaları gerekmektedir. Buna çok boyutlu girişimcilik eğilimi denir.
Stopford ve Fuller (1994)	Girişimcilik hareketleri çoğunlukla bireysel girişimciliğin konusudur. Ancak 'yeni teşebbüsler' kurumsal girişimciliğin de önemli bir unsurudur.
Covin ve Slevin (1989)	Girişimcilik eğiliminin ölçütlerinin bir arada değişmesi gerekir. Yani bir firma tüm ölçütlerde eşit olarak başarı kazanmalıdır. Eğer bir ölçütte yüksek başarı elde edilirse diğerlerinde de başarılı olunacaktır.
Lumpkin vd. (2009)	Girişimcilik yönelimi, girişimci kararlar verilirken etkili olan politikaları ve uygulamaları ifade eder.
Antoncic ve Hisrich (2001)	Girişimcilik yönelimi 'var olan bir kurumdaki girişimcilik' olarak tanımlanan kurumsal girişimcilik ile aynıdır.
Fiş ve Wasti. (2009)	Kurumsal girişimcilik genel kabul görmüş haliyle performans ve büyüme amacıyla çevredeki fırsatları değerlendirerek risk alma, yenilik, proaktivite ve saldırgan rekabetçiliğe yönelik işletme düzeyindeki eğilim ve davranışların bütünüdür.
Lumpkin ve Dess (1996); Lumpkin vd. (2009)	Girişimci yönelime sahip firmalar daha fazla kazanç elde ederler.
Bhuan vd. (2005)	Girişimcilik yönelimi ile işletme performansı arasındaki ilişki doğrusal değildir.
Miller ve Friesen (1978)	Girişimciliğin boyutları risk alma, yenilikçilik ve proaktifliktir.
Miles ve Arnold (1991); Lumpkin ve Dess (1996)	Girişimcilik eğilimi; istikrarlı, birbiriyle ilişkili aktivite ve süreçler bütünüdür.
Wiklund (1999)	Girişimcilik eğilimi, performansa katkı sağlar. Bu nedenle risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik küçük firmaları rakiplerinin önüne geçirir.

BULGULAR

İnşaat Sektöründe Girişimcilik Potansiyelinin "Yenilikçilik Eğilimi" (Innovativeness) Bağlamında İncelenmesi

Yenilikçilik eğilimi, yeni ürün/hizmet geliştirmeye, teknolojik liderlik ve yeni süreçler geliştirme amaçlı araştırma-geliştirme (AR-GE) faaliyetlerine destek vermeye duyulan isteği yansıtır (Lumpkin ve Dess, 2001). Girişimcilik eğiliminin kilit ölçütü yenilikçiliktir. Yenilikçilik eğilimi, bir firmanın yeni olana yatkınlığını ifade etmektedir. Yeni teşebbüsler yaratma fikrinin yanında, mevcut işletmelerin gelişebilmesi için yeni yöntem ve ürünlerin üretilmesi de yenilikçilik açısından önemlidir (Lumpkin ve Dess, 1996). İnşaat sektöründe girişimcilik eğiliminin bir alt boyutu olarak "yenilikçilik eğilimi" GZTF analizi tekniği kullanılarak Tablo 2'de incelenmiştir.

Tablo 2. İnşaat Sektöründe Yenilikçilik Eğilimi ve GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Sektörün küresel boyutta proje üretme yeteneğinin olması	Genel olarak ara elemanların düşük eğitim seviyesine sahip olması
İleri teknoloji kullanım oranının yüksek olması	Toplam kalite bilincinin gelişmemiş olması ve yüksek kalite standartlarının yetersizliği
Bilgi ve teknoloji transferlerinin kolaylaşması	Takım çalışması ve öneri geliştirme araçlarının yeterince kullanılmaması
Rekabetin yoğunlaşması	Örgüt geliştirme ve örgütsel yenilik yapma eğilimlerinin düşük olması
Ülkeler arası diplomatik ilişkilerin gelişmesi	Kurumsallaşma düzeylerinin düşük olması
Hükümet teşviklerinin verilmesi	profesyonel yönetim anlayışının çok gelişmiş olmaması
Yeni yönetmeliklerin çıkarılması	Üretimin tekrarlanamaz olması / üretim yerinin her projede değişmesi
Farklı uzmanlık alanlarında eğitim alma olanağının artması	Açıkta imalat yapılması / üretimin çevresel faktörlerden etkilenmesi
Müşteri beklentilerinin araştırılması ve beklentileri karşılayacak proje üretme kapasitesinin yüksek olması	İnşaat yatırımlarının kendine has özellikleri
AR-GE Yatırımlarının artması	Üretim sürecinde değişik tipte ve büyüklükte riskler alınması
Yeni tasarım ve teknik arayışları ve farklılaşma çabalarının yüksek olması	Sektörün ürünleri hareketsiz, dayanıklı, pahalı ve karmaşık olması
	Üretimin talebe bağlı olarak şekillenmesi
	Yapıların büyük ölçüde yerinde üretilmesi
	İnşaat pazarlarının büyük ölçüde parçalı ve yerel bir yapıya sahip olması
	Aynı projede çok sayıda farklı firma ve uzmanlığın yer alması
	Birbirlerinden ekonomik olarak bağımsız, farklı hedef ve beklentileri olan tarafların bir arada çalışması
	Sektörün konservatif bir bakış açısına sahip olması
Fırsatlar	Tehditler
Sektörde işbirlikleri	Finansal kaynak maliyetlerinin yüksek olması
Müşteri ilişkileri yönetimi	AR-GE bütçelerinin düşük olması
Yeni pazarlama teknikleri	Profesyonel yönetim anlayışının gelişmemiş olması
Enerji verimliliği	Ortaklık kültürünün gelişmemiş olması
Sektörde akıllı teknolojilerin kullanılmasının yenilik yapma ve farklılaşma kapasitesini artırması	Sektörün muhafazakar yapısı
Atık yönetimi	Sektörün çok paydaşlı yapısı
Prefabrikasyon sanayinin gelişmesi	Değişime karşı direnç gösterilmesi
Bütünleşik tasarım sistemlerinin kullanılmaya başlanması	Kurumsal yapılarda değişiklik ihtiyacı
Web tabanlı proje yönetim sistemlerinin kullanılmaya başlanması	Yatırım yapma gerekliliği
Yapı bilgi modelleme sistemlerinin kullanılmaya başlanması	
Çok boyutlu sanal tasarım uygulamalarının varlığı	
Yalın inşaat	
Yapı malzemelerinin özelliklerinin geliştirilmesi	
Yeni yapı malzemelerinin geliştirilmesi	
Sektörün yatırım ve iş üretme eğiliminin çok yüksek olması	
Sektörün ulusal ve küresel boyuttaki yatırım fırsatları	

Sektörde büyük ölçüde yerel kaynakların kullanılması	
İnşaat Sektöründe Girişimcilik Potansiyelinin “Risk Alma Eğilimi” (Risk-Taking) Bağlamında İncelenmesi Risk alma eğilimi, bilinmeyen yeni pazarda bir teşebbüs ortaya koymaya çalışmak gibi gözü pek atılımlar yapmaya olan yatkınlığı, garantilenmiş bir sonucu olmamasına karşın bir girişime kaynakları	yatırabilmeyi ve/veya çok miktarda borçlanabilmeyi ifade eder (Lumpkin ve Dess, 2001). Risk alma eğilimi, sonuç ve getirinin açık olmadığı durumlarda bile yenilikçi projelere destek verme yönelimidir (Fiş ve Wasti, 2009). İnşaat sektöründe girişimcilik eğiliminin bir alt boyutu olarak “risk alma eğilimi” GZTF analizi tekniği kullanılarak Tablo 3’te incelenmiştir.

Tablo 3. İnşaat Sektöründe Risk Alma Eğilimi ve GZTF Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Sektörde yatırımcıların büyük çoğunluğunun KOBİ’lerden oluşması Sektörün içinde olan küçük girişimcilerin piyasaları iyi takip etmesi Yatırımcıların müşterilere yakın olması ve taleplerini anında belirlemesi KOBİ girişimcisinin işletmelerin sahibi aynı zamanda yöneticisi olması KOBİ’lerin risk eşiklerinin ve belirsizlik toleranslarının yüksek olması KOBİ’lerin daha çok aile işletmelerini içermesi ve risklere karşı daha güçlü bir dayanışma içinde olması Sektörün temel iş kaynağının düz işçi olması (<i>maliyet avantajı sağlamaktadır</i>) Eğitim seviyesi düştükçe risk alma eğiliminin artması	Finansman kaynaklarına ulaşmada yaşanan güçlükler KOBİ girişimcilerinin kısıtlı finansal kaynaklarının kısıtlı olması Küçük ve orta ölçekli girişimcilerin borçlanma maliyetlerinin yüksek olması Fizibilite yapma geleneğinin düşük olması belirsizlikleri belirleme ve proaktif hareket eğilimlerinin düşük olması Kriz yönetimi uygulamalarının düşük olması Pazarlama ve yönetim gibi konularda eğitim yetersizliği Konuya ilişkin bilgi ve vizyon eksikliği
Fırsatlar	Tehditler
2007-2013 dönemini kapsayan 9. Kalkınma Planında girişimcilik politikalarının desteklenmesine önem verilmesi Girişimcilik ve istihdam garantili programların açılması Mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetleri ile mesleki eğitim kursları yoluyla etkili işgücü politikalarının uygulanmasının hedeflenmesi KOSGEB girişimci destek programı, AR-GE, inovasyon ve endüstriyel destek programı, İŞKUR destekleri, TÜBİTAK destekleri, AB rekabet edebilirlik ve yenilik çerçeve programı, TURSEFF kredisi (<i>Türkiye sürdürülebilir enerji finansman kredisi</i>), mikro-kredi, bilim sanayi ve ticaret bakanlığı destekleri, girişim sermayesi gibi desteklerin verilmesi Ülkemizde konut arz açığının yüksek olması Ülke çapında kentsel dönüşüm kararının alınmış olması Ülkemizde nüfus artış oranının yüksek olması ve talebi pozitif yönlü etkilemesi	Bölgesel riskler (<i>bölgesel istikrarsızlık ve çatışma ortamı</i>) Küresel ekonomik kriz ve ekonomilerde konut talebinin daralması Borçlanma maliyetlerinin artması Geleceğe yönelik tahminleme-araştırma eğilimlerinin düşük olması Riski hesaplama çabalarının düşük olması Politik riskler Finansal riskler İnşaat riskleri Çevresel riskler Sektörde yaşanan yoğun rekabet Tecrübe ve referans eksikliğinden dolayı iş alamama riski

İnşaat Sektöründe Girişimcilik Potansiyelinin “Proaktiflik Eğilimi” (Proactiveness) Bağlamında İncelenmesi

Proaktiflik eğilimi, fırsatları araştırmak, rekabet düzenini ve çevresini şekillendirmeyi, değişim sürecinde ve sonucunda oluşacak talepleri karşılamak amacıyla, uygun stratejileri geliştirebilmeyi, pazar değişimi sürecinde aktif rol

oynayabilmek ve yeni ürün/hizmetleri pazara ilk sunabilmeyi ifade eder (Fiş ve Wasti, 2009). Girişimcilik yönelimini ele alan çalışmalarda proaktiflik eğilimi ile ilgili olarak fırsatçı ve öncü olmak vurgulanır. İnşaat sektöründe girişimcilik eğiliminin bir alt boyutu olarak “proaktiflik eğilimi” GZTF analizi tekniği kullanılarak Tablo 4’te incelenmiştir.

Tablo 4. İnşaat Sektöründe Proaktiflik Eğilimi ve GZTF Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Binaların tipolojik açıdan çeşitlenmesi, ölçeklerinin büyümesi ve karmaşıklaşması nedeniyle üretim hızını arttıracak yeni teknolojilerin kullanılması ihtiyaç duyulması	Kurumsallaşma ve profesyonelleşme düzeylerinin düşük olması
Uzmanlık alanlarına duyulan ihtiyacın artması	AR-GE çalışmalarının düşük olması
Yeni proje üretme yeteneğinin gelişmiş olması	Yüksek iş yapma bilgisi (know-how) kullanımının düşük olması
Yeni tasarım üretme kapasitesinin gelişmiş olması	Aile şirketlerine özgü yetersiz kurumsallaşmanın büyük uluslararası projelere yönelmede engel oluşturması
Alt sektörlerde yüksek miktarlarda üretim, ithalat, ihracat yapılması	Mega projelerin yükümlülüğünü alacak şirket işbirlikleri veya şirket birleşmelerinde yetersizlik
Müteahhitlik sektörünün zengin uluslararası deneyim ve birikime sahip olması	Yurtdışına uyum sorunu
Yurtdışı faaliyetlerine yapılan devlet destekleri	Dil problemi
Düşük maliyetlerle işletme kurma olanağının olması	Risk yönetimi konusunda eksiklik
	İnşaat sektörünün muhafazakar yapısı
Fırsatlar	Tehditler
Sektörde proje üretme yeteneğinin yüksek olması	Borçlanma maliyetlerinin geleceğe yenilik yatırımlarını sınırlaması
Sektörün yüksek arz açığının (özellikle konut sektörü) talebi karşılama girişimlerini desteklemesi	Ara elemanların eğitim seviyelerinin düşük olması
Sektörde her ölçekten girişimcinin olması her düzeyde talebi karşılama fırsatı sunması	AR-GE çalışmalarının sınırlı olması
Devlet teşviklerinin artmasıyla sektörde geleceğe yönelik proje üretme eğilimlerini artması	Geleceğe yönelik bilgi üretme kapasitesinin düşük olması
Konut talebinin sürekliliği	Girişimcilerin büyük ölçüde aile şirketlerinden oluşması ve kurumsallaşma-profesyonelleşme eğilimlerinin düşük olması
Yurtdışı pazarlarda devlet desteği olması	Standartların yeterince belirlenmemiş olması
Yakın coğrafyalarda ortaya çıkan inşaat yatırım ihtiyacı	Yetkinliği ve ehliyeti olmayan girişimcilerin de yatırım yapması
Sektörde var olan birlik ve derneklerin bilgi ve birikimleri	Kalite kontrol, kalite güvencesi, kalite yönetimi sistemleri uygulanmalarının az olması
TÜBİTAK tarafından hazırlanan vizyon 2023 raporu	Politik dengesizlikler ve ekonomik krizlerin iç pazarda iflaslara ve işsizliğe yol açması
Sektörde enerji tüketimi ve çevre konularında bilincin artması	Deprem sonucu iç pazarda yaşanan güven kaybı
	Risk yönetimi kültürünün yerleşmesinin gerekliliği
	Yurtdışı rekabet pazarında teminat mektubu sorunu enerji verimliliğini arttırıcı, çevre kirliliğini önleyici, iş yeri güvenliğini arttırıcı ve çalışanların istihdamına ilişkin getirilecek ek önlemlerin neden olacağı maliyetler

İnşaat Sektöründe Girişimcilik Potansiyelinin “Saldırgan Rekabetçilik Eğilimi” (Competitive Aggressiveness) Bağlamında İncelenmesi

Saldırgan rekabetçilik eğilimi; işletme sahiplerinin kendilerini değerlendirebilmek amacıyla rekabetten hoşlanmalarına ve başarılı olmak için gayret göstermelerine bağlanabilir. Saldırgan rekabetçilik, eğilimi; bir işletmenin

rakiplerine egemenliğini kabul ettirebilmek amacıyla bilinçli olarak ya da reaktif davranarak rakip ve pazar analizlerini içerecek biçimde alışılmadık yöntemlerle “rakibi alt etme” istek ve eğilimini işaret eder (Covin ve Covin, 1990; Fiş ve Wasti, 2009). İnşaat sektöründe girişimcilik eğiliminin bir alt boyutu olarak “saldırgan rekabetçilik eğilimi” GZTF analizi tekniği kullanılarak Tablo 5’te incelenmiştir.

Tablo 5. İnşaat Sektöründe Saldırgan Rekabetçilik Eğilimi ve GZTF Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Sektörün çekiciliği, sektöre yönelik girişim eğilimlerini arttırmakta ve rekabetin şiddetlenmesini sağlaması Küçük girişimlerin esnek yapısının yeni rekabet politikalarını geliştirme ve uygulama imkanı sağlaması Yoğun rekabetin daha kaliteli ve yenilikçi proje ve yapıların üretilmesine neden olması Fiyat rekabetinin fiyatların çeşitlenmesi ve dengelenmesini sağlaması Müşteri odaklı yaklaşımların olması Pazar odaklılık Dijital teknolojinin hızlı çizim ve sunum geliştirmeyi olanaklı kılması «Gözü kara» rekabetçilik anlayışı	İnşaat projelerinin belli bir zaman, maliyet ve kalitede bitirilme zorunluluğu Uzun proje sürecinin belirsizlikler içermesi Yüksek üretim maliyetleri Sektörde kazan-kazan rekabet politikasının gelişmemiş olması Sektöre giriş standartlarının olmaması ve bu durumun ilkesiz ve yıkıcı rekabetin Yoğunlaşmasına yol açması Sektörde kuralların belirgin olmaması nedeniyle yasa dışı rekabetin artması Saldırgan rekabetçilik eğiliminin girişimcilik eğilimini zayıflatması
Fırsatlar	Tehditler
Sektörde rekabet kurallarının belirgin olmamasının saldırgan rekabet politikası güden girişimcilere fırsatlar sağlaması Özellikle büyük ölçekli işletmelerin ekip-ekipman-teknoloji ve sermaye yeterliliği açısından büyük fırsatlara sahip olması Sektörde değişken fiyat politikalarının uygulamalarının fiyatla rekabet avantajı sağlaması Sektöre giriş bariyerinin düşük olması Pazarlama ve reklam tekniklerinin sağladığı avantajlar Ürün ve hizmetlerle ilgili çeşitlilik, deneyim, kalite, özgün tasarım ve kurumsal imaj gibi farklılıklar yaratabilme	İmaj ve marka sadakatinin pazara yeni giren firmalar için giriş bariyerini yükseltmesi Daha fazla kaynak/malzeme alımı yapıldığında, pazarlık gücünün artması nedeniyle girdi maliyetinin düşük olması Kayıt dışı ve standartlara uymayan üretim Kalifiye eleman sıkıntısı Ulusal pazarda yabancı firmalarla rekabet Yabancı uyruklu işçilerin daha düşük ücretle çalışması Sektöre yeni giren firmaların tehdidi Üreticilerin, işverenin, müşterinin pazarlık gücü Alternatif hizmet/ürünlerin ortaya çıkması tehdidi Saldırgan rekabet eğilimlerinin büyük ölçekteki firmalar için avantaj sağlarken küçük ölçekli firmalar için dezavantaj oluşturması Saldırgan rekabet eğilimlerinin her zaman tehdit içermesi ve farklı girişimlerin piyasaya girişlerini sınırlaması

İnşaat Sektöründe Girişimcilik Potansiyelinin “Özerklik Eğilimi” (Autonomy) Bağlamında İncelenmesi

Özerklik, bir iş fikrini ortaya çıkarmak, geliştirmek ve sonuna kadar götürmek konusunda bir birey ya da ekipçe yürütülen bağımsız faaliyetleri ifade eder. Özerklik eğilimi, örgütsel

sınırlamalardan özgür olarak hareket edilebilme, karar verebilme ve ilerleyebilmeyi kapsar. Özerklik eğiliminin varlığı firmanın yönetim şekli ve boyutu ile ilgilidir (Lumpkin ve Dess, 1996). İnşaat sektöründe girişimcilik eğiliminin bir alt boyutu olarak “Özerklik eğilimi” GZTF analizi tekniği kullanılarak Tablo 6’da incelenmiştir.

Tablo 6. İnşaat Sektöründe Saldırgan Özerklik Eğilimi ve GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Özerklik eğiliminin girişimcilere özgür hareket etme fırsatı sağlaması	Ruhsat alma, inşaata başlama, inşaatı teslim alma süreçlerinde yaşanan bürokratik engeller hız ve zaman kaybı
Sektörde piyasa uygulamaları açısından girişim özgürlüğünün yüksek olması	Uluslararası ihalelerde finansman ve teminat problemi
Serbest iş yapma motivasyonunun yüksek olması	Uluslararası sözleşme yönetimi ve ihtilafların çözümlenmesi konularında teknik ve hukuk sorunlarına karşı yeterince deneyimli olunmaması
Yüksek kar elde etme olanağı	Toplumda girişimcilik kültürü eksikliği
Tecrübeye dayalı öğrenme süreci	Özerklik eğilimi yüksek olan girişimcilerin daha seçici ve dikkatli hareket etmeleri
İşveren memnuniyetinin sağladığı cesaret duygusu	Özerk hareket etme oranının pazar gücüyle doğrudan ilişkili olması
Küreselleşmenin de etkisiyle uluslararası projelerin yapılması	Özerklik eğilimine sahip olan girişimcilerin sektörün diğer aktörlerini kontrol etme ve piyasaya hakim olma eğilimi göstermesi
Yakın coğrafyalarda ve Türkiye'nin büyük şehirlerinde yüksek bütçeli projelerde çalışacak kalifiye eleman ihtiyacının artması	
Sektörün hareketli olması nedeniyle işsizlik riskinin azalması	
Fırsatlar	Tehditler
Yeşil bina ve sürdürülebilirlik alanlarında yeni teknolojilerin sektöre girmesi	Özerklik eğilimi yüksek olan özellikle küçük ölçekli girişimler için sektörün tehditler içermesi
Konut altyapı ve üstyapı ihtiyaçlarının artması	Büyük işletmelerin baskısının özerklik eğilimlerini baskı altına alma potansiyeline sahip olması
Faiz ve enflasyon oranlarındaki düşüşle birlikte kredi imkânlarının artması	Kurumsal girişimcilikle bireysel girişimciliğin iç içe geçmiş durumda olması
Uygun ihaleler alınabilirse yüklenici müteahhitlik, müşavirlik, taşeronluk ve projecilik işlerine çok büyük sermayelere gerek olmadan başlanabilmesi	Enflasyon gibi ekonomik göstergelerin psikolojik etkileri
Deprem riski nedeniyle yenilenme ihtiyacı	Döviz kurlarının ve inşaat malzemesi ihracatının istikrarsızlığı
Yapı denetimi hizmetlerinin yaygınlık kazanması	İflas riski
Özerklik eğiliminin farklı proje ve uygulamaların ortaya çıkmasını, yenilikleri tetiklemesi	
Farklılaşarak ayrışma çabasının sektörün cazibesini arttırması	

SONUÇ

Türkiye’de yaygın olarak en iyi yatırım aracının gayrimenkul olduğu düşünülmektedir. Bu durum girişimciliği tetikleyen başlıca etkidir. Köklü bir geçmişi olması nedeniyle inşaat sektörü yakından tanınan bir sektördür. Sektöre giriş için gereken bilgi ve sermaye seviyesinin düşüktür. Girişimci profili niteliği açısından gözü kara girişimcilerin varlığı dikkati çekmektedir.

Son dönemde kentlerde nüfus yığılmasına paralel olarak kentleşmenin artması, sosyal ve kültürel eğilimlere paralel olarak konut başına düşen birey sayısında azalmanın konut ihtiyacını arttırması, deprem yönetmelikleri uyarınca konut kalitesinde artış beklentisi ve geçekonduların yıkılarak şehirlerin yeniden yapılandırılması için yapılan kentsel dönüşüm/yenileme uygulamaları sektörde girişimciliği arttırmaktadır. Buna karşılık sektöre giriş için yasal standartların olmaması ise nitelik sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Diğer yandan enerji tasarrufu politikaları kapsamında çıkartılan yönetmelikler, doğal kaynakları daha etkin kullanabilen, enerji verimliliği yüksek ve karbon salınımı daha düşük bina ihtiyacını arttırmakta, daha hafif, daha esnek, daha dayanıklı, daha uzun ömürlü, hem üretim hem de kullanım süreçlerinde çevreye daha az zarar veren, yenilenebilir enerji kaynaklarından etkin şekilde faydalanabilen inşaat malzemelerine duyulan ihtiyacı arttırmaktadır.

Sayılan bu faktörlerin yanında müşteri beklentilerinin yeni pazarların açılmasını teşvik etmesi, çok sayıda paydaşla çalışıldığı için proje takımında gündeme gelen bir düşüncelerin diğer paydaşlarda da sinerji yaratması, yurt dışında iş yapma konusunda var olan birikim ve dünya çapında isim yapmış güçlü inşaat firmalarının varlığı, sektörün ilişki halinde olduğu yan sektörlerdeki girişimcilik eğilimlerinden etkilenmesi, ipoteğe dayalı konut kredisi sisteminin uygulaması, yeşil bina sertifikasyon sistemlerinin varlığı gibi pek çok konunun sektörün girişimcilik potansiyelini arttırabileceğini öngörmek mümkündür.

Bu çalışmada ele alınan sektörel konuların, sektörün girişimcilik açısından güçlü yanlarının korunarak, zayıf yanlarının geliştirilmesi, karşılaşılabilecek tehdit ve fırsatlara uygun stratejiler geliştirilmesini sağlamak yapılacak çalışmalara yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Aldemir, B. ve Acar, E. (2012). Küçük ve Orta Boy İnşaat Firmalarının Girişimcilik Yönelimi. 2. Proje ve Yapım Yönetimi Kongresi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, 13-16 Eylül 2012, Gülbahçe, İzmir.
2. Antoncic B. ve Hisrich R. D. (2001). Entrepreneurship: Construct Refinement and Cross Cultural Validation, *Journal of Business Venturing*, Vol.16, 459-527.
3. Bhuian, S.N., Menguc, B., & Bell, S.J. (2005). Just entrepreneurial Enough: the Moderating Effect of Entrepreneurship on the Relationship Between Market Orientation And Performance. *Journal of Business Research*, 58, 9– 17
4. Blayse, A. ve K. Manley. (2004). Key Influences on Construction Innovation. *Construction Innovation*, 4(3):1-12.
5. Covin, J.G. ve Slevin, D.P. (1989). Strategic Management of Small Firms in Hostile and Benign Environments. *Strategic Management Journal* 10(January):75–87.
6. Covin J. G. ve Covin T. (1990). Competitive Aggressiveness, Environmental Context, and Small Firm Performance, *Entrepreneurship: Theory & Practice*, Vol. 14, No. 4, 35-50.
7. Covin, J. G. ve Slevin, D. P. (1991). A Conceptual Model of Entrepreneurship As Firm Behavior. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 16, 7–25.
8. Fiş A. M. ve Wasti S. A. (2009). Örgüt Kültürü ve Girişimcilik Yönelimi İlişkisi, *ODTÜ Gelişme Dergisi*, Vol. 35 (Özel Sayı), 127-164.
9. Göç, Y. and Acar, E. (2010). Yüklenici İnşaat KOBİ’lerinde Girişimci Özellikleri ve Risk Yönetimi Uygulamaları. 1. Proje ve Yapım Yönetimi Kongresi, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi 29 Eylül - 1 Ekim 2010, Ankara.
10. Knight, G., (1997). Cross-Cultural Reliability and Validity of A Scale To Measure Firm Entrepreneurial Orientation. *Journal of Business Venturing*, 12 (3),s.213-225.
11. Lumpkin, G. T. ve Dess, G. G. (1996). Clarifying the Entrepreneurial Orientation Construct and Linking it to Performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135–172.
12. Lumpkin G. T. ve Dess G. G. (1996). Linking Two Dimensions of Entrepreneurial Orientation to Firm Performance: The Moderating Role of Environment and Industry Life Cycle, *Journal of Business Venturing*, Vol. 26, Issue 5, 1055-1085.
13. Lumpkin, G. T., C. Cogliser, D. Schneider. 2009. Understanding and Measuring Autonomy: An Entrepreneurial Orientation Perspective. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33 (1), 47-69.
14. Miles, M.P., ve Arnold, D.R. (1991). The Relationship Between Marketing Orientation and Entrepreneurial Orientation. *Entrepreneurship Theory and Practice* 15(4):49–65.

15. Miller, D. ve Friesen, P.H. (1978). Archetypes of strategy formulation. *Management Science* 24(9):921–933.
 16. Miller, D. ve P.H. Friesen. (1983). Strategy-Making and Environment: The Third Link. *Strategic Management Journal* 4: 221-235.
 17. Özorhon, B. (2012). Türkiye’de İnşaat Sektörü ve Dünyadaki Yeri. Sektörel Etütler ve Araştırmalar. Yayın No: 2012-31, İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
 18. Porter, M. E. (2000). Rekabet Stratejisi: Sektör ve Rakip Analizi Teknikleri, İngilizce’den çeviren: Gülen Ulubilgen, Sistem Yayıncılık Yayın No: 206, İstanbul.
 19. Stopford, J.M. ve Baden-Fuller, C.W.F. (1994). Creating corporate entrepreneurship. *Strategic Management Journal* 15(7):521–536.
 20. Wiklund, J. 1999. The sustainability of the Entrepreneurial Orientation-performance Relationship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24 (1), 37-48
- AKA, D., Ayvalık İktisadi Coğrafyası, s.39, Ülkü Matbaası, İstanbul, 1944.